

РОЗДІЛ III

Культура видання: типологічна та формально-змістова специфіка

УДК 655.424

Х. Р. Білограць – аспірант Української академії друкарства

Типологічна характеристика сучасної студентської преси

Роботу виконано на кафедрі видавничої справи і редагування УАД

Проаналізовано студентську пресу, на основі чого запропоновано типологію цих видань. Описано особливості функціонування сучасних газет для студентів.

Ключові слова: студентська преса, типологія видань.

Білограць Х. Р. Типологическая характеристика современной студенческой прессы. Проаналізована студенческая преса, на основі чого предложена типология этих изданий. Описаны особенности функционирования современных газет для студентов.

Ключевые слова: студенческая преса, класифікація изданий.

Bilograts C. R. Typological Characteristics of the Modern Student Newspapers. The article describes the analysis of students press and the typology of newspapers. Also describes features of the functioning of modern newspapers for students.

Key words: students press, typology of newspapers.

Постановка наукової проблеми та її значення. Із початків незалежності почала відновлюватися та розвиватися студентська преса. Рік за роком такі видання все більш удосконалюються й, безперечно, мають право на увагу. Проаналізувавши сучасну студентську пресу, можна створити систему типології. Згідно з нею студентські видання варто поділяти на дві головні великі підсистеми – друкованих та електронних ЗМІ.

До першої підсистеми, яку ще називають пресою, належать газети та журнали, до другої – радіомовлення й телебачення, а останнім часом (оскільки сучасна журналістика розвивається та вдосконалюється в електронних органах масової інформації) – й Інтернет. Вони певним чином залежать і взаємодоповнюють одна одну [5]. Оскільки йдеться саме про пресу, то можна сміливо говорити про те, що, окрім друкованих газет та журналів, тепер почали з'являтися й електронні.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Друковані газети все ж мають свої переваги: їх можна офіційно зареєструвати [14]; паперовий носій – одна з найбільших переваг, оскільки можна її взяти із собою будь-куди й прочитати будь-де; під час читання не потрібна електроенергія та немає шкоди для здоров'я.

Попри всі переваги, у цих видань є й недоліки: у більшості – відсутність коштів; потрібно шукати спонсорів, від яких, на жаль, може залежати редакційна політика видання; тираж, який значно обмежує кількість читачів (зазвичай наклад більшості студентських газет не перевищує 2000 примірників).

Але останніми роками з'явилися досить непогані можливості. Всесвітню павутину почали активно використовувати й студенти: завдяки сучасним технологіям можна створити електронну студентську газету, не потребуючи при цьому ніяких спонсорських коштів. Це виявилось вирішенням одразу декількох важливих проблем саме в студентській журналістиці – пошуків коштів

та спонсорів; питання свободи слова [10, 11]; незалежності від нав'язування редакційної політики спонсором чи меценатом; безперервного розвитку; використання мультимедіа; реальних оцінок публікацій [15].

Переваги роботи електронних студентських газет вагомі, але є й недоліки: не у всіх населених пунктах наявний зв'язок з Інтернетом; важливі посилання можуть не діяти через різні причини; і, що найважливіше, – електронні ЗМІ не реєструють (хоча їх і хотіли б зареєструвати [6]), а отже не вважають повноцінними виданнями, хоча саме за допомогою мережі в Україні працює багато інформаційних агентств.

Попри те, що такі видання не вважають засобами масової інформації, незважаючи на переваги й недоліки, які існують, уже багато редакційних колективів користуються таким способом публікації своїх видань (це або сайти, або опубліковані на сайтах газети у форматах pdf). Такі газети (офіційні, неофіційні, незалежні та газети, які видають студентські організації) можна побачити в Інтернеті.

Дуже часто дослідники молодіжної преси ніби поглинають студентські видання, а, як відомо, молодіжна аудиторія – це набагато ширше поняття [4]. Також самі видавці студентських видань називають їх молодіжними, таким чином ніби намагаючись штучно розширити аудиторію читачів, хоча і в газетах містяться матеріали для студентів та про студентів. Що ж до класифікацій таких видань, то їх уже є достатньо для того, щоб на основі досліджень зробити певні висновки. Типологію сучасних власне студентських видань створювали російський науковець К. Розанов, молоді українські дослідники К. Сіріньок-Долгарьова й І. Братина [1, 2, 9, 12].

Згідно з типологією, запропонованою К. Розановим, можна виокремити шість великих груп. Ці групи розрізняють між собою за допомогою аудиторії методів роботи. Студентка Запорізького національного університету К. Сіріньок-Долгарьова розробила класифікацію студентських засобів масової інформації [1]. Проаналізувавши вітчизняні та закордонні студентські ЗМІ у своїй магістерській роботі, вона створила класифікацію, якою користувалися під час міжнародної конференції в Запорізькому національному університеті й виставки студентських ЗМІ, у межах якої відбувався конкурс у різних номінаціях. Науковим пошуком можна назвати роботу І. Братини, проте запроповану типологію вважаємо не зовсім досконалою.

Студентські газети та журнали можна класифікувати за різними ознаками, оскільки вміщена в них інформація має свої особливості. Узявши до уваги вже згадані типології, автор пропонує таку класифікацію студентської преси:

- офіційні видання вищих навчальних закладів;
- неофіційні видання вищих навчальних закладів;
- незалежні студентські видання;
- видання студентських організацій;
- стінгазети вищих навчальних закладів.

Офіційні видання вищих навчальних закладів – ті що, видають у вищому навчальному закладі для його студентів та працівників. Авторами можуть бути студенти під досвідченим керівництвом викладачів, а також працівники навчального закладу, викладачі. Такі газети видають періодично. Більшість видань безкоштовні.

Неофіційні видання створюють самі студенти для студентської молоді. Така газета публікує цікаву для спудеїв інформацію. Авторами, зазвичай, є лише студенти, хоча можуть бути розміщені й статті працівників навчального закладу. Іноді студентами, які випускають такі газети, керують досвідчені викладачі, а інколи й самі студенти. Також видання бувають періодичні, але частіше, оскільки залежать від студентів, їх можна назвати (згідно з ДСТУ 3017-95) лише продовжуваними (як казали студенти: «або вічна їй [газети – авт.] пам'ять, або переживає клінічну смерть»), адже дуже часто це звичайні «одноденки». Здебільшого, на кошти за продаж примірників купують папір та фарбу, але є й такі видання, які фінансує навчальний заклад.

Незалежні студентські видання – незалежні фінансово від навчальних закладів і які не підпорядковуються ніяким організаціям. Студенти подають у них свої статті. Друковані газети здебільшого мають спонсорів, публікують на своїх сторінках рекламу та не є безкоштовні, завдяки чому й «виживають» на ринку.

Видання студентських організацій бувають незалежними від навчальних закладів фінансово та не підпорядковуються ректорату, але є й газети, які створені при навчальних закладах. Ними

керують самі студенти. Якщо газета створена організацією навчального закладу, то також може бути «продовжуваною», якщо ж її видають незалежно, то це відбувається періодично (іноді з перервами під час складання заліків та іспитів).

Стінгазети вищих навчальних закладів. Колись були дуже популярними, але тепер їх можна побачити не так часто. Зазвичай це рукописне або друковане видання, яке вивішують у приміщенні навчального закладу. За таку газету відповідальні самі студенти. Сьогодні вона неперіодична (але є й винятки!). Прочитати таку газету можна безкоштовно. Найцікавіше те, що багато студентів, які «добровільно-примусово» створюють стінгазети, самі не здогадуються про те, що займаються видавничою діяльністю. Наприклад, стоматологи одного із львівських вищих навчальних закладів освіти щороку видавали стінгазету, публікуючи цікаву інформацію, і не усвідомлювали, що вони є видавцями-аматорами.

Щодо студентських порталів, то їх, як і студентську пресу, можна поділяти на:

- офіційні сайти;
- неофіційні портали;
- портали студентських організацій;
- незалежні сайти.

На **офіційних сайтах** студенти можуть знайти інформацію про навчальний заклад, викладацьку та студентську наукову роботу й життя в межах вищого навчального закладу. Зазвичай там немає форумів, але якщо вони і є, то не дуже популярні, оскільки студенти не поспішають висловлювати свої думки на таких сайтах.

Вільніше студенти почуваються на **неофіційних сайтах** вищих навчальних закладів. Зазвичай вони створені за допомогою шаблонів якоїсь фірми, що надає послуги безкоштовного створення сайтів. Тут, звичайно, студенти сміливо висловлюють свої міркування щодо того, що відбувається у ВНЗ.

Портали студентських організацій теж часто подають офіційну інформацію. Зазвичай їх фінансують фізичні чи юридичні особи. Здебільшого публікується інформація про їхню діяльність та події в самій організації.

Щодо **незалежних сайтів**, то на них можуть розміщувати найрізноманітніші відомості – завантажувати інформацію для навчання (книжки, шпаргалки) та для вільного часу (фільми, музику). Створення таких сайтів фінансують спонсори або ж студенти самі, як і редакційні колективи неофіційних видань, користуються послугами й допомогою фірм, які дають можливість безкоштовно створити сайт чи шукають інші шляхи створення таких електронних видань.

Згідно з цією типологією кожен студентський газету можна віднести до певного типу фінансування:

- комерційне;
- бюджетне;
- благодійні вклади, гранти;
- комбіноване.

Комерційні студентські видання користуються системою звичайних видань – торговельно-підприємницькою діяльністю, метою якої є отримання прибутків. Комерційними можуть бути й електронні видання. Тільки тут усе залежатиме від кількості відвідувачів сайта: якщо їх багато, то рекламодавці можуть запропонувати за певні кошти розмістити рекламу в електронній газеті.

Бюджетні студентські газети – це видання, які фінансують адміністрації вищих навчальних закладів. Таких більшість, і вони певним чином залежать від ректорату, тому редакційна політика таких газет досить стримана.

Щодо благодійних вкладів, грантів, то такі субсидії отримати досить складно. Редакційна колегія може «розбігтися», поки чекає на відповідь на заяву, та й таких благочинних акцій небагато й про них важко дізнатися.

У комбінованому типі – меценат надає певну суму та водночас газету частково спонсорує й навчальний заклад, можливо, при цьому редакція використовує й прибутки від доходів із продажу примірників, якщо газету продають.

За розповсюдженням (чи поширенням, якщо це Інтернет) студентські видання поділяємо на:

- всеукраїнські;
- регіональні;

- обласні;
- міські;
- міжВНЗівські;
- ВНЗівські;
- факультетські.

Всеукраїнських студентських видань у нашій країні поки що немає. Звичайно, є портали, редакції яких називають їх всеукраїнськими, але зазвичай там публікують інформацію місцевого характеру. Хтось чи хтось захоче фінансувати друковане видання в таких масштабах. Тобто питання отримання гранту чи меценатства, наймовірніше, навіть не варто розглядати. Можливо, комерційне студентське видання зможе стати всеукраїнським. Більше надії залишається на мережу Інтернет, адже, маючи електронний зв'язок, студенти зможуть сміливо реалізовувати такі проекти. Очевидно, через декілька років портали, які називають себе всеукраїнськими, такими й стануть.

У регіональних видань повинні бути хороша система розповсюдження та немалий тираж. Таких студентських видань теж поки що немає, адже це великі територіальні масштаби, але вони можуть з'явитися в Інтернеті й публікувати матеріали, як, наприклад, інформаційні корпорації.

Обласні газети починають з'являтися, але називають себе не студентськими, а молодіжними, хоча дописувачами є студенти й матеріал також про студентів. У такої преси немалі тиражі та часто вона комерційна.

Міських студентських видань уже багато, принаймні у великих містах України. Їх фінансують спонсори, студенти отримують гранти, щоб видавати таку пресу. Також є й міські комерційні проекти. Але більшість із видавців теж чомусь називають свої газети молодіжними, а це набагато ширша аудиторія (від 14 до 35 років!) [4], хоча й видають їх студенти та пишуть про студентів і для студентів.

МіжВНЗівські видання такі ж, як і міські, тільки більш обмежені тиражами та розповсюджують їх у конкретних ВНЗ.

ВНЗівська преса, хоча й має невеликі накладки, усе ж так само цікава студентам. Правда, у неї вужча тематика статей. Саме таких газет в Україні найбільше. Один вищий навчальний заклад може мати декілька видань. Таку пресу, зазвичай, фінансує ВНЗ.

Факультетських газет фіксуємо багато. Вони відомі порівняно досить невеликій аудиторії читачів. Їх також можуть фінансувати адміністрації ВНЗ, або студенти своїми силами намагаються знайти способи для випуску номера.

За періодичністю студентські видання поділяємо на:

- двотижневі;
- щомісячні;
- кварталні;
- продовжувані.

Двотижнєве студентське видання – вже не дивина: таких є немало, особливо багато серед них комерційних видань. Щомісячних видань дуже багато, зазвичай це газети вищих навчальних закладів. Щодо кварталних, то можна сказати, що більшість видань стверджують, що вони щомісячні, але часто про це забувають і видають свої газети невчасно, тому їх варто називати такими, які видаються раз у три місяці (найчастіше таке трапляється з ВНЗівськими й факультетськими).

Продовжуваних видань також чимало (напевно найбільше), адже студенти часто згадують, якщо немає керівника від ВНЗ, про газету тільки після складання сесії чи коли з'являється вільний час. Як продовжувані видання можна розглядати й електронні газети, адже завдяки техніці вони можуть стати не тільки продовжуваними час від часу, а продовжуваними навіть кожен день.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Зважаючи на різноманітність видань, варто зауважити, що студентська преса – це друковані та електронні, періодичні й продовжувані, різноманітні територіально за розповсюдженням (чи поширенням) та фінансуванням видання, у яких публікують потрібну й цікаву інформацію для студентів.

Загалом студентів у нашій країні понад 2 млн, тому можна сміливо стверджувати, що видань для такої аудиторії теж немало, хоча вони й малопомітні та часто видаються їх аматорами-ентузіастами. Попри різноманіття запропонованих науковцями класифікацій засобів масової інформації, усе ж немає єдиної чіткої класифікації студентських газет. Досі про таку пресу не було згадок у державних

стандартах [3] та й науковці-дослідники так і не запропонували класифікацію, яка б максимально охоплювала всі особливості аналізованих мас-видань. Тому окреслена тематика, вважаємо, потребує подальших наукових досліджень.

Список використаної літератури

1. Асоціювання студентської журналістики: через навчання до професійного розвитку : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. – Запоріжжя : Дніпровський металург, 2008. – 152 с.
2. Брагіна І. М. «Креденс» – спроба створення незалежного студентського видання / І. М. Брагіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2381>
3. Видання. Основні види. ДСТУ 3017-95.
4. Молодь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/Молодь>
5. Дофнер М. Майбутнє журналістики / М. Дофнер [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dialogs.org.ua/crossroad_full.php?m_id=10074
6. Інтернет-видання будуть змушені проходити державну реєстрацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ipc.kiev.ua/?p=88>
7. Кузнєцова О. Д. Правові гарантії незалежної преси / О. Д. Кузнєцова // Українська періодика: історія і сучасність. – Л. : [б. в.], 1999. – С. 381–384.
8. Недопитанський М. І. Сучасна українська періодика: типологічний аспект / М. І. Недопитанський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1553>
9. Розанов К. А. Типология современной студенческой прессы России / К. А. Розанов. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.sgu.ru/files/nodes/39239/RozanovKA_Tipologija_sovremennoj_studencheskoj_%20pressi_Rossii.pdf
10. Самусенко Є. Псевдодемократія студентських ЗМІ / Є. Самусенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://human-rights.unian.net/ukr/detail/185741>
11. Свобода слова – одна з демократичних свобод, визначених Конституцією України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.univ.kiev.ua/?act=view&id=884>
12. Сірінюк-Долгарьова К. Специфіка діяльності студентських друкованих ЗМІ України та США: порівняльний аспект / К. Сірінюк-Долгарьова // Вісник Київського міжнародного університету (журналістика, медіалінгвістика, кіномистецтво). – Вип. 7. – К. : КиМУ, 2008. – С. 152–159.
13. Тимошик М. С. Українські видавничі стандарти: до питання про концепцію розробки і впровадження у практику вітчизняного книговидавництва / М. С. Тимошик [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1702>
14. Правила реєстрації друкованих ЗМІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.medialaw.kiev.ua/news/1010/>
15. Briggs M. Journalism 2.0. How to survive and thrive / M. Briggs [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kcnn.org/resources/journalism_20/

УДК 655.525

О. Д. Гавриленко – магістр Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

М. С. Тимошик – доктор філологічних наук, професор Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Проблематика сучасних видань перекладної літератури в Україні

Роботу виконано на кафедрі видавничої справи та редагування Інституту журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка

Розглянуто питання сучасного розвитку перекладацької діяльності в Україні. Тема охоплює здобутки українського перекладу в період незалежності, питання сучасної роботи перекладача, проблеми існування перекладної літератури на видавничому ринку. Здійснено спробу зафіксувати проблеми сучасного етапу роботи перекладачів.

Ключові слова: український переклад, перекладач, видавничі справи.